

АКІМОВА НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

кандидат філологічних наук, докторант кафедри психології і педагогіки дошкільної освіти Державного вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

**ПРОБЛЕМА РОЗУМІННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ АСПЕКТ
ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ
В ІНТЕРНЕТІ**

У статті розглядається важливий аспект психологічного благополуччя сучасної людини, пов'язаний з її діяльністю в інтернеті – проблема розуміння текстів інтернету. Процес розуміння текстів інтернету розглядається як частина мовленнєвої діяльності. Якість розуміння текстів інтернету зумовлюється низкою суб'єктивних (пов'язаних з особистістю – її досвідом, рівнем розвитку мисленнєво-мовленнєвої сфери, мотивацією) та об'єктивних (пов'язаних з зовнішньою ситуацією розуміння – контекстом, ситуацією, умовами, у яких відбувається розуміння) чинників. До істотних суб'єктивних чинників належать розвиток мисленнєво-мовленнєвих характеристик особистості (асоційований з розвитком мозку людини), розвиток мотиваційної сфери та накопичення досвіду розуміння текстів (внаслідок постійної діяльності, опосередкованої текстами).

Ключові слова: розуміння, інтернет, текст інтернету, чинники розуміння, психологія інтернету, психолінгвістика, психологія розуміння.

Постановка наукової проблеми. Життя сучасної людини протікає водночас у двох вимірах: реальному та віртуальному. Досвід, оцінки і ставлення, набуті в одній з цих сфер швидко і майже некритично переносяться в іншу. Проблеми, що постають у віртуальному середовищі, на жаль, не зникають, коли ми вимикаємо інтернет. Може тому, що ми все рідше його вимикаємо. Молоді люди визнають, що проводять в інтернеті 24 години 7 днів на тиждень. Благополуччя особистості в інтернеті стає частиною її загального психологічного благополуччя. Проте інтернет-світ суттєво відрізняється від реального, це переважно світ текстів. Відчуття, образи, спогади, досвід, емоції та почуття провокуються здебільшого не реальними фізичними подразниками, вони виникають внаслідок розуміння текстів інтернету. Отже, від специфіки розуміння текстів інтернету залежить психологічне благополуччя особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зростання психологічної значимості інтернету в житті сучасної людини не залишилося поза увагою дослідників. Науковці усього світу активно досліджують нову технологію, що вже стала важливою частиною нашого життя. M. Boardman, D. Stein, L. Pauwels, J. Nielsen, та їх послідовники вивчають специфічній формі представлення інформації в інтернеті, тобто сайти, їх структуру, організацію, навігацію [1; 13; 14; 15]. Істотні особливості спілкування в Мережі, його відмінність від спілкування у реальному середовищі, спам, флуд, тролінг, тяжіння до письмового дискурсу визначили та довели у своїх розробках Н. Brunner, D. Cristal, C. Daly, E. Dresner, K. Ferrara, S. Herring, G. Whitemore, L. Mason, S. Scrimin, S. Zaccoletti, M. C. Tornatora, T. Goetz, О. І. Горошко, Л. Ф. Компанцева, Л. Ю. Щипіцина та ін. [2; 3; 5; 6; 8; 11; 12; 23; 26; 40]. Специфічну форму існування віртуального світу інтернету вивчали С. Daly, J. Douglas, E. Kilfeather, J. Masson, А. Г. Волкова, І. А. Льїна, С. О. Лисенко, П. І. Сергієнко, О. М. Немеш, визначивши її як гіпертекст, також у зазначених працях було висвітлено деякі важливі ознаки гіпертексту [3; 4; 9; 11; 21; 24; 30; 32; 35], проте більшість з них все ще мають потребу у систематизації та емпіричній перевірці. Особистості в інтернеті, різним формам її проявів, змін в умовах віртуального середовища, самопрезентації, гендеру, інтернет-залежності присвячено значну кількість праць, зокрема хотілось би відмітити розробки Е. Dresner, А. Waytz, К. Gray, С. Nahne, F. Goldhammer, U. Kröhne, J. Naumann, R. Kraut, V. Lundmark, M. Patterson, S. Kiesler, Т. Mukopadhyay, W. Scherlis, Sh. Turkle, К. S. Young, Н. Карра, Г. Смолла, Г. Ворман, М. Шпітцера, О. Е. Войськунського, О. І. Горошко, О. В. Лутовинової, О. М. Немеш, К. А. Подгорної ін. [5; 7; 10; 16; 17; 18; 20; 23; 25; 29; 32; 34; 36]. Проте психологічні особливості розуміння текстів інтернету досі не поставали окремим предметом наукового дослідження.

Мета статті – проаналізувати специфіку розуміння текстів інтернету та визначити деякі чинники, що її зумовлюють.

Методи та методики дослідження. Для досягнення зазначеної мети були використані наступні теоретичні методи і методики: а) дедуктивний як шлях від абстрактного до конкретного; б) індуктивний як узагальнення фактів; в) аналіз як шлях від цілого до частин; г) синтез як шлях від частин до цілого; д) узагальнення як перехід на більш високу ступінь абстракції

шляхом виявлення загальних ознак (властивостей, відношень, тенденцій розвитку і т. п.) предметів; е) систематизація як зведення розрізнених знань у єдину наукову систему; е) моделювання як створення спрощеної моделі психологічного явища з метою його докладного дослідження. Модель зазвичай трактується у наукових працях як мислено уявлювана або матеріально реалізована система, яка, відображаючи або відтворюючи об'єкт дослідження, здатна замінювати його так, що її вивчення дає нам нову інформацію про цей об'єкт. Застосування цього підходу передбачає створення моделі розуміння тексту з визначенням послідовності та етапів цього процесу, його внутрішнього змісту та кінцевого результату за умови врахування чинників, які визначають сутнісні особливості розуміння. Також використовувалися інтерпретаційні методи, що ґрунтуються на конкретних принципах системного, діяльнісного, когнітивного та організаційного підходів. Вони спрямовані на пояснення отриманих результатів з точки зору первинних припущень та посилянь, інтеграцію отриманих емпіричних закономірностей у єдину наукову картину світу.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих результатів. Процес розуміння текстів інтернету є частиною мовленнєвої діяльності. У віртуальному середовищі її трьохкомпонентна структура набуває деяких уточнень, зокрема щодо об'єкту, яким наразі стає не лише реальний, а й віртуальний світ з його технічною специфікою: віртуальністю, інтерактивністю та нелінійністю комунікації, дисперсністю структури, синхронністю, електронним сигналом, що зумовлює можливість постійного доступу, дистантністю та опосередкованістю, необмеженим тиражем та низькою собівартістю, збереженням стенограми та легкістю оновлення змісту тексту, що зумовлюють оперативність, персональну анонімність і відвертість, соціалізацію, можливість електронного пошуку тощо. Суб'єкт в інтернеті також зазнає суттєвих змін, зумовлених психологічною своєрідністю середовища інтернету: обмеженням сенсорного переживання лише зоровим та слуховим, відмінним від реального світу відчуттям простору і часу, станом «неперервної розсіяної уваги», «постійної завантаженості», появою негативних емоцій при обмеженості доступу до кіберпростору, постійною фіксацією результатів кібер-активності, множинністю особистості, віртуальною ідентичністю, дезінгібованістю «онлайн Я», вирівнюванням статусів, необмеженою доступністю контактів,

змінюю пріоритетів та поведінки, «браузингом», «веб-серфінгом», «пузирем фільтрів» тощо. Система загальнозначущих форм і способів зовнішнього вираження в Мережі представлена переважно у формі текстів інтернету. Тексти інтернету істотно відрізняються від друкованих чи усних текстів у реальному середовищі, це не просто друкований текст на екрані монітору, це прагматично цілісний електронний документ, що складається з умовно завершених текстових блоків у формі «вікон», які розкриваються в окремих вкладках браузера, порядок освоєння яких залежить як від гіперпосилань, так і від поведінки користувача (за Л. Ю. Щипіциною [40]). До особливостей текстів інтернету належать посилені діалогічність, подільність, зовнішня інформативність, послаблені зв'язність і осмисленість, прагматична і переважно формальна цілісність, умовна завершеність, ускладнена структурність, а також гібридність і високий ступінь проникності, мультимедійність, презентативність, схильність до мовної гри і колективного авторства, насиченість неологізмами, емотиконами і скороченнями, фрагментарність, недотримання мовних норм, функціонування особливого мовленнєвого етикету.

Як і мовленнєва діяльність загалом, так і розуміння текстів інтернету зокрема має три аспекти: мотиваційний, цільовий та виконавчий. Мотивація використання інтернету часто набуває викривлених форм через деформацію потреб в умовах інтернет-світу, а також тому, що інтернет час від часу виступає як компенсаторне середовище відносно реального світу. Метою діяльності в інтернеті переважно є пошук інформації чи створення контенту. Пошук інформації та створення контенту вимагають розуміння текстів інтернету. Засобом здійснення мовленнєвої діяльності в інтернеті відповідно є оперування та відбір текстів. А результатом вторинний текст реципієнта, що є реакцією на прочитані тексти. Операціонально розуміння текстів інтернету включає рецепцію, зосередженість, ігнорування, дії та операції мислення (аналіз та синтез, порівняння, абстрагування і узагальнення), пам'яті (запам'ятовування, збереження, відтворення та забування), інтеріоризацію, смислоформування та семантичне синтаксування, оцінку, емоційну ідентифікацію та усвідомлення. Ці дії та операції розподіляються між трьома етапами розуміння (рецепція (сприймання зовнішньої форми тексту), інтерпретація (раціональне тлумачення внутрішнього змісту тексту), емоційна ідентифікація (встановлення емоційних конотацій та їх усвідомлення). Але слід зазна-

чити, що інтерпретація та емоційна ідентифікація відбуваються паралельно і можуть впливати одне на одне, позначаючись на загальному результаті. Результатом розуміння є нові вторинні смисли (які об'єктивуються як вторинний текст), що є реакцією на елементи сенсу первинного тексту (модель кубиків). На етапі сприймання формується загальна оцінка, що експлікується активністю рецепції та точністю очікувань, на етапі інтерпретації якісним критерієм є адекватність розуміння, а кількісним – повнота, на етапі емоційної ідентифікації – адекватність оцінки та узгодженість емоційного ставлення. Розуміння текстів інтернету завжди є усвідомленим, але іноді це усвідомлення часткове, у такому випадку є підстави диференціювати рівні розуміння як усвідомлене частково та усвідомлене повністю розуміння, що можна вважати показником глибини розуміння.

Оскільки процес розуміння постійно розвивається і вдосконалюється як щодо окремо взятої особистості, так і щодо суспільства в цілому, то доцільно говорити про його генезу в умовах дії певних чинників та з урахуванням психонейролінгвістичних механізмів розуміння. Процес і результат розуміння залежать як від суб'єктивних (пов'язаних з особистістю – її досвідом, рівнем розвитку мисленнєво-мовленнєвої сфери, мотивацією), так і від об'єктивних факторів (пов'язаних з зовнішньою ситуацією розуміння – контекстом, ситуацією, умовами, у яких відбувається розуміння). Формат статті не дозволяє розглянути усі чинники, тому зупинимось детальніше лише на суб'єктивних. До істотних суб'єктивних чинників належать розвиток мисленнєво-мовленнєвих характеристик особистості (асоційований з розвитком мозку людини), розвиток мотиваційної сфери та накопичення досвіду розуміння текстів (внаслідок постійної діяльності, опосередкованої текстами).

Досвід користування інтернетом. У сучасній психології немає єдності щодо тлумачення поняття «досвід», його трактують як сукупність знань, умінь і навичок (К.К.Платонов); як репрезентацію діяльності у свідомості людини (О.В.Турчинов); як систему способів, прийомів і правил вирішення завдань (Ю.К.Стрелков); як впорядковані у свідомості образи пережитих подій (А.А.Кронік, Л.Ф.Бурлачук, Є.Ю.Коржова), як результат психічних процесів, в якому закріплені всі знання, вміння, навички, способи і технології діяльності, з якими стикається за своє життя людина (Е.Ф.Зеєр) та інші [по 22]. Проте попри деякі розбіжності у трактуваннях зазначимо, що більшість дослідників пов'язують це поняття з минулим людини, її діяль-

ністю, хоча можна передбачити значний вплив досвіду на розуміння нинішніх дій та формування образу майбутнього. Вчені виокремлюють сенсорний, інтенціональний, інтерактивний, когнітивний (змістовний, регулятивний, стильовий) досвід (Н. І. Стовба); ментальний, соціальний, особистісний (ціннісний та рефлексивний) досвід [22, с. 112].

Згідно дослідження М.С.Головань та В.В.Яценко, у філософії категорія “досвід” має такі тлумачення: 1) досвід розуміється як спосіб реалізації діяльнісної сутності людини у предметному світі культури (А. Лой, В. Александров); 2) досвід є відображенням у людській свідомості об’єктивного світу в процесі чуттєвого сприймання на основі практичної зміни людиною довкілля (Аристотель, Дж. Берклі, Д. Юм, Д. Дідро, П. Гольбах, П. Фейєрбах); 3) досвід особистості є взаємодією чуттєвого та раціонального, емпіричного та інтелектуального, інтуїтивного та теоретичного (Р. Декарт, Б. Спіноза, І. Кант, О. Аверін, М. Вахтомін, В. Павлов, В. Панов); 4) формування досвіду особистості пов’язане з розвитком її індивідуальних якостей, набуттям знань і вдосконаленням умінь та навичок, які можуть вироблятися тільки у процесі соціально значущої діяльності (Ф. Бекон, Гоббс, Д. Локк, Дж. Дьюї, В. Джемс) [22, с. 113]. У тлумачному словнику досвід визначається як 1) відображення у свідомості людей законів об’єктивного світу і суспільної практики, отримані в результаті їх активного практичного пізнання; 2) сукупність знань і практично засвоєних навичок, умінь [33, с. 456]. О. М. Лактіонов акцентує адаптує та інтерпретаційний потенціал досвіду: «певним чином адаптуватися до умов життя, взаємодіяти з навколишнім світом, інтерпретувати події у світі і себе у цих подіях» [27, с.145], його індивідуальний характер: «це така психологічна реальність, яка завжди стосується конкретної людини, тобто завжди індивідуальна за своєю природою. Тому виявлення її загальних закономірностей і механізмів повинно ґрунтуватися на індивідуальних способах дій, індивідуальних цінностях, життєвих подіях» [27, с.145]. У структурі досвіду вчений виокремлює три основні компоненти: соціальний, особистісний та мнемонічний компоненти. М. О. Холодна пов’язує досвід з інтелектом: «носієм властивостей інтелекту є індивідуальний ментальний (розумовий) досвід» [37], який існує у формі ментальних структур, ментального простору та ментальних репрезентацій. Ментальні структури — це психічні утворення, які в умовах пізнавального контакту людини зі світом забезпе-

чують можливість надходження інформації, управління процесами обробки інформації та вибіркковість інтелектуального відображення. «Як буде здійснюватись переробка отримуваної інформації, як людина буде розв'язувати ті чи інші задачі, якими будуть темп і глибина ефектів навчання, якими будуть способи осмислення тих чи інших подій — все це, в кінцевому результаті залежить від своєрідності складу, будови і характеру еволюції індивідуального ментального досвіду» [37, с.131]. Натомість Ю.М.Швалб вважає, що досвід формується в результаті позитивних проб і дій, і виконує функцію захисту від потенційних помилкових дій. Кожен його компонент складається з трьох елементів: інтенціонально заданих характеристик ситуації, способу дій і емоційно-ціннісної оцінки [38]. М.О.Холодна диференціює три типи досвіду, уявляючи їх як прошарки: когнітивний (зберігання, упорядкування та переробка наявної і нової інформації), метакогнітивний (регуляція процесу переробки інформації) та інтенціональний (переваги, переконання та умонастрої) [37, с. 115]. Роль досвіду у генезі розуміння підкреслює К. К. Платонов, зазначаючи що досвід узгоджує знання, вміння й навички і звички та характеризує індивідуальну культуру особистості...у досвіді людини проявляється динаміка форм відображення (від короточасних психічних процесів до стійких якостей особистості), а також динаміка рівнів розвитку способів діяльності. На його думку, на досвід впливають нижчі підструктури (пам'ять, емоції, сприйняття, почуття, вольові процеси). У свою чергу, досвід впливає на вищу підструктуру – спрямованість особистості, її ціннісні орієнтації [цит. по 22, с. 117].

З одного боку, з віком особистість накопичує досвід мовленнєвої діяльності, у тому числі й розуміння текстів, тому стає легше виділяти домінанти у знайомих текстах, також збільшується словниковий запас, що призводить до акумуляції значень; накопичення та узгодження кваліа сприяє систематизації смислів та формуванню цілісної картини світу і себе у ньому. С. Д. Максименко акцентує, що необхідною умовою розуміння будь-яких фактів є достатні знання та життєвий досвід людини, які є ключовими компонентами цього процесу [31, с. 175]. Схожої думки дотримується також Н. А. Ваганова: «... розуміння базується на відповідних знаннях і досвіді суб'єкта і може здійснитися лише за умови, що цих знань досить для того, щоб асимілювати нову інформацію» [19, с. 97]. Отже, одним з чинни-

ків генези розуміння, певно, є досвід. В умовах інтернет-середовища процес накопичення досвіду також залежить від специфіки діяльності індивіда, зокрема активності користування інтернетом, частоти його використання, різноманітності видів діяльності, притаманних певній особистості в інтернеті, вміння користуватися різними специфічними знаряддями (браузерами, пошуковими сервісами, сервісами обміну повідомленнями, соціальними мережами тощо), а також усвідомленістю та репрезентацією власної особистості в Мережі у формі профілю.

Розвиток мисленнево-мовленневої діяльності. З іншого боку, генеза розуміння текстів пов'язана також з онтогенезом особистості, зокрема з віком розвивається мозок людини, вдосконалюються операції мислення, пам'яті, оцінки та усвідомлення, збільшується обсяг уваги, що позначається кращою зосередженістю, узгоджується робота лівої та правої півкуль, впорядковуються нейронні зв'язки, створюються відповідні когнітивні карти. Все це має позитивно позначатися на результаті розуміння текстів інтернету, оскільки, на думку учених, інтелектуальний розвиток індивіда та накопичення ним специфічного досвіду є необхідними умовами розуміння [19, с. 96]. До того ж, оскільки один з етапів розуміння передбачає раціональну інтерпретацію, якість якої, певно, пов'язані з рівнем розвитку когнітивної сфери особистості. Безсумнівно названі ознаки є істотними умовами розуміння, оскільки розуміння тексту є частиною мовленневої діяльності, воно починається як мисленнево-мовленнева діяльність, а в результаті формуються вторинні смисли, що збагачують досвід особистості та створюють контекст подальшого розуміння. Зазначене дає підстави припустити, що рівень розвитку мисленнево-мовленневої діяльності може впливати на адекватність розуміння текстів інтернету.

Мотиваційно-цільова спрямованість особистості в інтернеті. Аналіз теоретичних та емпіричних моделей розуміння дозволяє виокремити ще один важливу умову генези розуміння – мотивацію, як один з визначальних компонентів будь-якої діяльності, мотивація певно має значний вплив на розуміння. В науковій літературі наявні різні підходи до класифікації мотивації. Мабуть, найпоширенішим є класифікація відповідно до потреб, при цьому потреби часто впорядковують за принципом піраміди А.Маслоу. «Мотивація народжується з потреби. Далі, використовуючи соціальні засоби, знаки, ми плануємо діяльність, ставлячи її кінцеву мету і намічаючи засоби її здійснен-

ня. Нарешті, ми здійснюємо її, досягаючи поставленої мети. Одиначний акт діяльності є єдність всіх трьох сторін. Він починається мотивом і планом і завершується результатом, досягненням наміченої спочатку цілі; в середині ж лежить динамічна система конкретних дій і операцій, спрямованих на це досягнення» [28, с. 26]. Дослідники у галузі психології інтернету зазначають, що мотивація використання інтернету часто набуває викривлених форм (М.Шпітцер, Н.Карр, Г. Смолл, Г. Ворган, О.М.Немеш [25; 32; 36; 39]) через деформацію потреб в умовах інтернет-світу, а також тому, що інтернет час від часу виступає як компенсаторне середовище відносно реального світу. Потреби, які досить складно задовольнити у реальному світі, іноді простіше реалізувати у Мережі. Мабуть найбільше це стосується потреб у приналежності та безпеці, повазі та самореалізації. Опосередкованим показником мотивації інтернет-користувачів може служити тематичний аналіз обраних ними інтернет-ресурсів. Діти, що відчувають власну незахищеність, полюбляють агресивні інтернет-ігри. Підлітки, що не мають достатнього досвіду та навичок спілкування, проводять багато часу у соціальних мережах. Реалізувати творчий потенціал та отримати повагу й визнання досить просто в інтернеті завдяки таким суперпопулярним ресурсам як ютуб, інстаграм тощо (до того ж рівень поваги тут можна досить просто виміряти за кількістю переглядів). Проте реалізація потреб у віртуальному світі, як і у реальному, на жаль, не часто призводить до їх задоволення, тому в інтернеті потреби іноді набувають гіпертрофованого характеру, що може призвести до інтернет-залежності. Щодо мети діяльності в інтернеті, на думку зазначених дослідників, до якої ми приєднуємося, це переважно пошук інформації чи створення контенту (М.Шпітцер, Н.Карр, Г. Смолл, Г. Ворган, О.М.Немеш [25; 32; 36; 39]). Пошук інформації вимагає розуміння текстів інтернету. Загалом, мотивація користування інтернетом, як і будь-якої іншої діяльності, залежить від потреб особистості у даний час, та частина користувачів, що керуються лише базовими потребами, потребами безпеки та приналежності, як правило, обмежується лише пошуком інформації в Мережі, споживанням контенту. Задовольнити потреби у повазі та самореалізації в інтернеті у край складно, не створюючи власний контент, ті користувачі, що мають таке на меті, змушені продукувати тексти інтернету різної спрямованості. Але для того, щоб реалізувати ці вищі потреби, потрібно розуміти, що писати і як, інакше текст не отримає репостів, лайків, бажаної уваги. Не менш важливо щодо інтернет-

середовища враховувати і цільовий компонент мотивації користувачів, тобто спрямованість на пошук/споживання інформації або ж на створення контенту. Синтез цих двох класифікацій дає змогу виокремити два типи мотиваційно-цільової спрямованості особистості: базового рівня та вищого рівня. Мотиваційно-цільова спрямованість особистості базового рівня стосується тих користувачів, що звертаються до інтернету з метою задоволення базових потреб щодо їжі, фізіології, безпеки та приналежності до певної спільноти, маючи на меті пошук відповідної інформації. Мотиваційно-цільова спрямованість особистості вищого рівня передбачає, що користувач звертається до інтернету, маючи на меті задоволення вищих потреб, пов'язаних з повагою від оточуючих та самовдосконаленням й самореалізацією. Реалізація цих потреб вимагає вже не лише споживання, а й створення контенту, креативного акту формування власної ділянки інтернет-середовища та очікування фідбеку щодо неї. Проте на обох рівнях користувачу потрібно вміти розуміти тексти інтернету, адекватно їх тлумачити і використовувати. Перехід реципієнтів в інтернеті з базового до вищого рівня є свідченням не лише генези користувача, а й генези розуміння текстів інтернету, що дозволяє краще розуміти тексти інтернету, отже робить комунікацію в мережі простішою та комфортнішою, що у свою чергу сприяє покращенню благополуччя особистості в мережі, а з тим і в реальному середовищі також. Наголошуємо, що віртуальне благополуччя ще не гарантує психологічного благополуччя у реальному світі, проте воно є його важливим компонентом, оскільки проблеми в інтернет-середовищі для багатьох користувачів такі ж реальні, як і в природному світі.

Висновки і перспективи подальшого дослідження. Загалом, розуміння текстів інтернету є важливим аспектом психологічного благополуччя сучасної людини та досить своєрідною формою розуміння, специфіка якої визначається низкою оригінальних технічних та психологічних умов. Від якості цього розуміння залежить комфортність існування особистості не лише в середовищі інтернету, а й в реальному світі. В свою чергу якість розуміння текстів інтернету зумовлюється низкою суб'єктивних (пов'язаних з особистістю – її досвідом, рівнем розвитку мисленнєво-мовленнєвої сфери, мотивацією) та об'єктивних (пов'язаних з зовнішньою ситуацією розуміння – контекстом, ситуацією, умовами, у яких відбувається розуміння) чинників. До істотних суб'єктивних чинників належать розвиток мисленнєво-мовленнєвих характеристик особистості (асоційований з

розвитком мозку людини), розвиток мотиваційної сфери та накопичення досвіду розуміння текстів (внаслідок постійної діяльності, опосередкованої текстами). В подальших дослідженнях плануємо продовжити розробку теоретичної моделі розуміння текстів інтернету, зосередивши увагу на психологічних та психонейролінгвістичних механізмах розуміння.

Список використаних джерел:

1. Boardman M. The Language of Websites / M. Boardman. – New York: Routledge, 2004. – 102 p.
2. Crystal D. Language and the Internet / D. Crystal. – Cambridge: Cambridge University Press, 2004. – 284 p.
3. Daly C. B. Introduction to Hypertext Writing Style [Електронний ресурс] / C. B. Daly. – Режим доступу: <http://www.bu.edu/cdaly/hyper.html>
4. Douglas J. What Hypertexts Can Do that Print Narratives Cannot [Електронний ресурс] / J. Douglas. – Режим доступу: <http://www.nwe.ufl.edu/~jdouglas/reader.pdf>
5. Dresner E. The Topology of Auditory and Visual Perception, Linguistic Communication, and Interactive Written Discourse [Електронний ресурс] / E. Dresner // Language@Internet. – 2005. – Режим доступу: <http://www.languageatinternet.de/articles/2005/161/index.html/>
6. Ferrara K. Interactive written discourse / K. Ferrara, H. Brunner, G. Whittemore // Written Communication. – 1991. – №8. – P. 8–34.
7. Hahne C. The role of reading skills in the evaluation of online information gathered from search engine environments /Hahne C., Goldhammer F., Kröhne U., Naumann J.// Computers in Human Behavior. – 2018. – № 78. – P. 223-234
8. Herring S. Language and the Internet / S Herring. // International Encyclopaedia of Communication. W. Donsbach (Ed.). – Blackwell: Blackwell Publishers, 2008. – P. 2640-2645.
9. Kilfeather E. Hypertext, Narrative and Coherence: The Role of the Reader and Writer in the Practice of Hypertext / for the award of M.Phil. – Dublin: Dublin Institute of Technology, 1998. – 61 p.
10. Kraut R. Internet paradox: A social technology that reduces social involvement and psychological well-being? / Kraut, R., Patterson, M., Lundmark, V., Kiesler, S., Mukopadhyay, T., Scherlis, W. // American Psychologist. – 1998. – № 53. – P. 1017-1031.
11. Mason J. From Gutenberg's Galaxy to Cyberspace: The Transforming Power of Electronic Hypertext, doctoral dissertation at McGill University, Montréal [Електронний ресурс] / J. Mason. – Режим доступу: <http://www.masondissertation.elephanthost.com>
12. Mason L. Webpage reading: Psychophysiological correlates of emotional arousal and regulation predict multiple-text comprehension / Mason L., Scrimin S., Zaccoletti S., Tornatora M.C., Goetz T. // Computers in Human Behavior. – 2018. – №87. – P. 317-326.
13. Nielsen Norman Group: UX Training, Consulting, & Research [Електронний ресурс] / J. Nielsen. – Режим доступу: <http://www.useit.com>
14. Pauwels L. Websites as visual and multimodal expressions: Opportunities and issues of online hybrid media research / L. Pauwels // Media, Culture & Society. – 2005. – Vol.27, N4. – P.604-613.

15. Stein D. The Website as a Domain-Specific Genre [Електронний ресурс] / D. Stein // Language@internet, 3, article 6. – Режим доступу : <http://www.languageatinternet.de/articles/2006/374/index.html/>
16. Turkle, Sh. Parallel lives: working on identity in virtual space / Sh. Turkle // Constructing the self in a mediated world: inquiries in social construction. – N.Y., 1996. – 147 p.
17. Waytz A. Does Online Technology Make Us More or Less Sociable? A Preliminary Review and Call for Research /Adam Waytz, Kurt Gray // Perspectives on Psychological Science. – 2018. – №13, issue 4. – P. 473-491.
18. Young, K.S. Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder / K.S. Young // CyberPsychology and Behavior. – 1998. –№ 3 (1). – P.24-41.
19. Ваганова Н.А. Психологические особенности процесса понимания детьми новой информации / Ваганова Н.А // Идеи О.К. Тихомирова и А.В. Брушлинского и фундаментальные проблемы психологии (к 80-летию со дня рождения). Материалы Всероссийской научной конференции (с иностранным участием). Москва, 30 мая — 1 июня 2013 г. — М.: Московский государственный университет имени М.В. Ломоносова, 2013. – 95-98
20. Войскунский А.Е. Актуальность психологии Интернета // Идеи О.К.Тихомирова и А.В. Брушлинского и фундаментальные проблемы психологии (к 80-летию со дня рождения). Материалы Всероссийской научной конференции (с иностранным участием). Москва, 30 мая – 1 июня 2013 г. – М.: Московский государственный университет имени М.В. Ломоносова, 2013. – С.50-52
21. Волкова А. Г. Гипертекст: письменний та електронний варіанти / А. Г. Волкова // Психолінгвістика: [зб. наук, праць ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди"]. – Переяслав-Хмельницький: ПП "СКД", 2012. – Вип. 9. – С.162-166.
22. Головань М.С., Яценко В.В. Досвід в структурі компетентності особи / М. С. Головань, В. В. Яценко // Гуманітарний вісник ДВНЗ "Переяслав-Хмельницького державного університету імені Григорія Сковороди" – Додаток 1 до вип. 5, том IV (55) : Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору» [Текст]. – К.: Гнозис, 2014 – с. 111-119.
23. Горошко Е. И. Информационно-коммуникативное общество в гендерном измерении : [монография] / Е. И. Горошко. – Харьков : ФЛП Либуркина Л.М., 2009. – 816 с.
24. Ильина И. А. Проблемы изучения и восприятия гипертекста в мультимедийной среде интернет : автореф. на соискание уч. степени кандидата филологических наук : спец. 10.01.10 – «Журналистика» [Электронный ресурс] / И. А. Ильина. – Режим доступа: www.ipk.ru
25. Карр Н. Пустышка. Что Интернет делает с нашими мозгами / Николас Карр; пер. с англ. П. Миронова. – СПб: BestBusinessBooks, 2013. – 253 с.
26. Компанцева Л. Ф. Интернет-коммуникация: когнитивно-прагматичний та лінгвокультурологічний аспекти : автореф. на здобуття наук. ступеня доктора філологічних наук : спец. 10.02.02 – «Російська мова» / Л. Ф. Компанцева. – Київ, 2007. – 23 с.
27. Лактионов А. Н. Координаты индивидуального опыта / Лактионов А. Н. – Харьков: Бизнес Информ, 1998. – 491 с.
28. Леонтьев А. А. Язык, речь, речевая деятельность / Леонтьев А. А. – М., Просвещение», 1969. – 214 с.

29. Лутовинова О.В. Языковая личность в виртуальном дискурсе : автореферат дис. на соискание уч. степени доктора филологических наук: спец.: 10.02.19 – «Теория языка» / О. В. Лутовинова. – Волгоград, 2013. – 42 с.
30. Лысенко С. А. Взаимодействие устной и письменной формы существования языка в интернет-коммуникации : дис. на соискание уч. степени кандидата филологических наук: спец. 10. 02. 19 – «Теория языка» / С. А. Лысенко. – Воронеж, 2010 – 184 с.
31. Максименко С.Д. Загальна психологія. Навчальний посібник / С.Д.Максименко. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 272 с.
32. Немеш О.М. Практична психологія віртуальної реальності: монографія / О.М.Немеш. – К.: Видавничий дім «Слово», 2015. – 320 с.
33. Ожегов С. И. Словарь русского языка: Ок. 57000 слов / Под ред. Н. Ю. Шведовой. – М.: Рус.яз., 1987. – 750 с.
34. Подгорная Е. А. Влияние интернет-коммуникации на формирование образов языкового сознания подростка (по данным психолингвистического эксперимента) : автореф. на соискание уч. степени кандидата филологических наук: спец. 10. 02. 19 – «Теория языка» / Е. А. Подгорная. – Кемерово, 2010. – 24 с.
35. Сергиенко П. И. Лингвокогнитивные особенности электронного гипертекста (на материале английского языка) : автореф. на соискание уч. степени кандидата филологических наук : спец. 10.02.04 – «Германские языки» / П. И. Сергиенко. – Москва, 2009. – 22 с.
36. Смолл Г. Мозг онлайн. Человек в эпоху интернета / Г. Смолл, Г. Ворган; пер. с английского Б. Козловского. – М.: Колибри, Азбука-Аттикус, 2011. – 352 с.
37. Холодная М. А. Психология интеллекта: парадоксы исследования / М. А. Холодная. – СПб.: Питер, 2002. – 272 с.
38. Швалб Ю. М. Психологические формы фиксации жизненного опыта /Ю. М. Швалб // Актуальні проблеми психології: Психологічна герменевтика / За ред. Н. В. Чепелевої. – К.: Міленіум, 2005. – Т. 2. – Вип. 3. – С. 14-20.
39. Шпитцер М. Антимозг: цифровые технологии и мозг / Манфред Шпитцер; пер. с немецкого А. Г. Гришина. – М.: АСТ, 2014. – 288 с.
40. Щипицина Л. Ю. Комплексная лингвистическая характеристика компьютерно-опосредованной коммуникации (на материале немецкого языка): автореф. на соискание уч. степени доктора филологических наук: спец. 10.02.04 – «Германские языки» / Л. Ю. Щипицина. – Воронеж, 2011. – 40 с.

Spysok vykorystanykh dzhерel

1. Boardman M. The Language of Websites / M. Boardman. – New York: Routledge, 2004. – 102 p.
2. Crystal D. Language and the Internet / D. Crystal. – Cambridge: Cambridge University Press, 2004. – 284 p.
3. Daly C. B. Introduction to Hypertext Writing Style [Електронний ресурс] / C. B. Daly. – Режим доступу: <http://www.bu.edu/cdaly/hyper.html>
4. Douglas J. What Hypertexts Can Do that Print Narratives Cannot [Електронний ресурс] / J. Douglas. – Режим доступу: <http://www.nwe.ufl.edu/~jdouglas/reader.pdf>
5. Dresner E. The Topology of Auditory and Visual Perception, Linguistic Communication, and Interactive Written Discourse [Електронний ресурс] / E. Dresner // Language@Internet. – 2005. – Режим доступу: <http://www.languageatinternet.de/articles/2005/161/index.html/>
6. Ferrara K. Interactive written discourse / K. Ferrara, H. Brunner, G. Whittemore // Written Communication. – 1991. – №8. – P. 8–34.

7. Hahne C. The role of reading skills in the evaluation of online information gathered from search engine environments /Hahne C., Goldhammer F., Kröhne U., Naumann J.// Computers in Human Behavior. – 2018. – № 78. – P. 223-234
8. Herring S. Language and the Internet / S Herring. // International Encyclopaedia of Communication. W. Donsbach (Ed.). – Blackwell: Blackwell Publishers, 2008. – P. 2640-2645.
9. Kilfeather E. Hypertext, Narrative and Coherence: The Role of the Reader and Writer in the Practice of Hypertext / for the award of M.Phil. – Dublin: Dublin Institute of Technology, 1998. – 61 p.
10. Kraut R. Internet paradox: A social technology that reduces social involvement and psychological well-being? / Kraut, R., Patterson, M., Lundmark, V., Kiesler, S., Mukopadhyay, T., Scherlis, W. // American Psychologist. – 1998. – № 53. – P. 1017-1031.
11. Mason J. From Gutenberg's Galaxy to Cyberspace: The Transforming Power of Electronic Hypertext, doctoral dissertation at McGill University, Montréal [Електронний ресурс] / J. Mason. – Режим доступу: <http://www.masondissertation.elephanthost.com>
12. Mason L. Webpage reading: Psychophysiological correlates of emotional arousal and regulation predict multiple-text comprehension / Mason L., Scrimin S., Zaccoletti S., Tornatora M.C., Goetz T. // Computers in Human Behavior. – 2018. – №87. – P. 317-326.
13. Nielsen Norman Group: UX Training, Consulting, & Research [Електронний ресурс] / J. Nielsen. – Режим доступу: <http://www.useit.com>
14. Pauwels L. Websites as visual and multimodal expressions: Opportunities and issues of online hybrid media research / L. Pauwels // Media, Culture & Society. – 2005. – Vol.27, N4. – P.604-613.
15. Stein D. The Website as a Domain-Specific Genre [Електронний ресурс] / D. Stein // Language@internet, 3, article 6. – Режим доступу : <http://www.languageatinternet.de/articles/2006/374/index.html/>
16. Turkle, Sh. Parallel lives: working on identity in virtual space / Sh. Turkle // Constructing the self in a mediated world: inquiries in social construction. – N.Y., 1996. – 147 p.
17. Waytz A. Does Online Technology Make Us More or Less Sociable? A Preliminary Review and Call for Research /Adam Waytz, Kurt Gray // Perspectives on Psychological Science. – 2018. – №13, issue 4. – P. 473-491.
18. Young, K.S. Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder / K.S. Young // CyberPsychology and Behavior. – 1998. –№ 3 (1). – P.24-41.
19. Vaganova N.A. Psihologicheskie osobennosti processa ponimaniya det'mi novoy informacii / Vaganova N.A // Idei O.K. Tihomirova i A.V. Brushlinskogo i fundamental'nye prob- lemy psihologii (k 80-letiju so dnja rozhdenija). Materialy Vserossij- skoj nauchnoj konferencii (s inostrannym uchastiem). Moskva, 30 maja — 1 ijunja 2013 g. — M.: Moskovskij gosudarstvennyj universitet imeni M.V. Lomonosova, 2013. – 95-98
20. Vojkskunjij A.E. Aktual'nost' psihologii Interneta // Idei O.K.Tihomirova i A.V. Brushlinskogo i fundamental'nye problemy psihologii (k 80-letiju so dnja rozhdenija). Materialy Vserossij-skoj nauchnoj konferencii (s inostrannym uchastiem). Moskva, 30 maja – 1 ijunja 2013 g. – M.: Moskovskij gosudarstvennyj universitet imeni M.V. Lomonosova, 2013. – S.50-52
21. Volkova A. G. Gypertekst: pys'movyj ta elektronnyj varyanty / A. G. Volkova // Psycholingvistyka: [zb. nauk. prac' DVNZ "Perejaslav-Hmel'nye'kyj derzhavnyj pedagogichnyj universytet imeni Grygorija Skovorody"]. – Perejaslav-Hmel'nye'kyj: PP "SKD", 2012. – Vyp. 9. – S.162-166.
22. Golovan' M.S., Jacenko V.V. Dosvid v strukturi kompetentnosti osoby / M. S. Golovan', V. V. Jacenko // Gumanitarnyj visnyk DVNZ “Perejaslav-Hmel'nye'kogo derzhavnogo universytetu imeni Grygorija Skovorody” – Dodatok 1 do vyp. 5, tom IV (55) :

- Tematychnyj vypusk «Vyshha osvita Ukraïny u konteksti integracii' do jevropejs'kogo osvith'ogo prostoru» [Tekst]. – K.: Gnozyz, 2014 – s. 111-119.
23. Goroshko E. I. Informacionno-komunikativnoe obshhestvo v gendernom izmerenii : [monografija] / E. I. Goroshko. – Har'kov : FLP Liburkina L.M., 2009. – 816 s.
 24. Il'ina I. A. Problemy izuchenija i vosprijatija giperteksta v mul'timedijnoj srede internet : avtoref. na soiskanie uch. stepeni kandidata filologicheskikh nauk : spec. 10.01.10 – «Zhurnalistika» [Elektronnyj resurs] / I. A. Il'ina. – Rezhim dostupa: www.ipk.ru
 25. Karr N. Pustyshka. Chto Internet delaet s nashimi mozgami / Nikolas Karr; per. s angl.P. Mironova. – SPb: BestBusinessBooks, 2013. – 253 s
 26. Kompanceva L. F. Internet-komunikacija: kognityvno-pragmatychnyj ta lingvokul'turologichnyj aspekty : avtoref. na zdobuttja nauk. stupenja doktora filologichnyh nauk : spec. 10.02.02 – «Rosijs'ka mova» / L. F. Kompanceva. – Kyi'v, 2007. – 23 s.
 27. Laktionov A. N. Koordinaty individual'nogo opyta / Laktionov A. N. – Har'kov: Biznes Inform, 1998. – 491 s.
 28. Leont'ev A. A. Jazyk, rech', rechevaja dejatel'nost' / Leont'ev A. A. – M., Prosveshhenie», 1969. – 214 s.
 29. Lutovinova O.V. Jazykovaja lichnost' v virtual'nom disкурse : avtoreferat dis. na soiskanie uch. stepeni doktora filologicheskikh nauk: spec.: 10.02.19 – «Teoriya jazyka» / O. V. Lutovinova. – Volgograd, 2013. – 42 s.
 30. Lysenko S. A. Vzaimodejstvie ustnoj i pis'mennoj formy sushhestvovanija jazyka v internet-komunikacii : dis. na soiskanie uch. stepeni kandidata filologicheskikh nauk: spec. 10. 02. 19 – «Teoriya jazyka» / S. A. Lysenko. – Voronezh, 2010 – 184 s.
 31. Maksymenko S.D. Zagal'na psihologija. Navchal'nyj posibnyk / S.D.Maksymenko. – K.: Centr uchbovoi' literatury, 2010. – 272 s.
 32. Nemesh O.M. Praktychna psihologija virtual'noi' real'nosti: monografija / O.M.Nemesh. – K.: Vydavnychyj dim «Slovo», 2015. – 320 s.
 33. Ozhegov S. I. Slovar' russkogo jazyka: Ok. 57000 slov / Pod red. N. Ju. Shvedovoj. – M.: M. jaz., 1987. – 750 s.
 34. Podgornaja E. A. Vlijanie internet-komunikacii na formirovanie obrazov jazykovogo soznaniya podrostka (po dannym psiholingvisticheskogo jeksperimenta) : avtoref. na soiskanie uch. stepeni kandidata filologicheskikh nauk: spec. 10. 02. 19 – «Teoriya jazyka» / E. A. Podgornaja. – Kemerovo, 2010. – 24 s.
 35. Sergienko P. I. Lingvokognitivnye osobennosti jelektronnoho giperteksta (na materiale anglijskogo jazyka) : avtoref. na soiskanie uch. stepeni kandidata filologicheskikh nauk : spec. 10.02.04 – «Germanskie jazyki» / P. I. Sergienko. – Moskva, 2009. – 22 s.
 36. Smoll G. Mozg onlajn. Chelovek v jepohu interneta / G. Smoll, G. Vorgan; per. s anglijskogo B. Kozlovskogo. – M.: Kolibri, Azbuka-Atikus, 2011. – 352 s.
 37. Holodnaja M. A. Psihologija intelekta: paradoksy issledovanija / M. A. Holodnaja. – SPb. : Piter, 2002. – 272 s.
 38. Shvalb Ju. M. Psihologicheskie formy fiksacii zhiznennogo opyta / Ju. M. Shvalb // Aktual'ni problemi psihologii: Psihologichna germenentika / Za red. N. V. Chepelevoi. – K. : Milenium, 2005. – T. 2. – Vip. 3. – S. 14-20.
 39. Shpitcer M. Antimozg: cifrovye tehnologii i mozg / Manfred Shpitcer; per. s nemeckogo A. G. Grishina. – M: AST, 2014. – 288 s.
 40. Shhipicina L. Ju. Kompleksnaja lingvisticheskaja charakteristika komp'juterno-oposredovannoj komunikacii (na materiale nemeckogo jazyka): avtoref. na soiskanie uch. stepeni doktora filologicheskikh nauk: spec. 10.02.04 – «Germanskie jazyki» / L. Ju. Shhipicina. – Voronezh, 2011. – 40 s.

Akimova N.V.

THE PROBLEM OF UNDERSTANDING AS AN IMPORTANT ASPECT OF PSYCHOLOGICAL WELFARE ON THE INTERNET

The article deals with an important aspect of the psychological well-being of a modern person associated with its activities on the Internet - the problem of Internet texts understanding. The purpose of the article is to analyze of the specifics of Internet texts understanding and to determine some factors of this process. For this, the author uses theoretical methods: deductive and inductive methods, analysis and synthesis, generalization and systematization, modeling. In addition, interpretation methods are used based on specific principles of the system, activity, cognitive and organizational approaches. The process of Internet texts understanding is a part of the speech activity. But the classical components of this activity (object, subject, expression system) undergo significant changes in the conditions of the Internet environment. It is emphasized that the comfort of the existence of a person not only in the Internet environment, but also in the real world, depends on the quality of understanding the Internet texts. In turn, the quality of Internet texts understanding due to subjective (related to the personality - its experience, level of development of the thought-speech sphere, motivation) and objective (related to the external situation - context, situation, conditions in which the understanding takes place) factors. Significant subjective factors include the development of mental-personality characteristics (associated with the development of the human brain), the development of the motivational sphere and the accumulation of experience in understanding texts (as a result of permanent reading activity).

Keywords: *understanding, Internet, Internet text, factors of understanding, Internet psychology, psycholinguistics, understanding psychology.*

Акимова Н.В.

ПРОБЛЕМА ПОНИМАНИЯ КАК ВАЖНЫЙ АСПЕКТ ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО БЛАГОПОЛУЧИЯ ЛИЧНОСТИ В ИНТЕРНЕТЕ

В статье рассматривается важный аспект психологического благополучия современного человека, связанный с ее деятельностью в интернете - проблема понимания текстов интернета. Процесс понимания текстов интернета рассматривается как часть речевой деятельности. Акцентируется, что от качества понимания текстов интернета зависит комфортность существования личности не только в среде интернета, но и в реальном мире. В свою очередь качество понимания текстов интернета обусловлено рядом субъективных (связанных с личностью) и объективных (связанных с внешней ситуацией) факторов. К существенным субъективным факторам относятся развитие мыслительно-речевых характеристик личности (ассоциированное с развитием мозга человека), развитие мотивационной сферы и накопления опыта понимания текстов.

Ключевые слова: *понимание, интернет, текст интернета, факторы понимания, психология интернета, психолингвистика, психология понимания.*